

Ștefan MITROI

T GOARNA LUI TUTURUZ

CUPRINS

<i>Prefață</i>	5
1. Începuturi	7
2. Viața unui cimitir	27
3. Săniile fără zurgălăi	36
4. Sfinți	44
5. Vânătoare de iepuri	57
6. Setea	71
7. Părinți și copii	82
8. Adunarea și scăderea	92
9. Strigarea catalogului	95
10. Foamea	108
11. Lumină de maci	118
12. Oaspeți	135
13. Înțeleptul	150
14. Înghițitorul de săbii	165
15. Războiul mondial de țesut	185
16. Rugăciunea	201
17. Sfârșitul călătoriei	217

CAPITOLUL I

ÎNCEPUTURI

Dispăruseră zilele. Tot așa, săptămânile, lunile, anii, urmând ca foarte curând să înceteze însuși timpul să mai existe. Era de mirare că n-o făcuse mai demult, atunci când dispăruseră oamenii. Acum doar înghețase, dar nu din cauza frigului.

Rămăseseră doar ele. Și, fiind făcute din aceeași țărână, le păsa de cei dispăruți. Oamenii erau rudele lor cele mai apropiate, apoi copacii și păsările, chiar dacă ultimele își aveau rădăcinile în aer, nu în pământ.

Cea mai veche dintre case crescuse aproape peste noapte în creștetul căpățânii de uriaș cu care semăna mägura. Aveau să apară mai apoi și altele. Așa se ivise cătunul, ce acoperea, începând cu fruntea, fața lătareată a uriașului. Îl găsiseră cu ochii închiși când veniseră acolo, altminteri n-ar fi avut curajul să rămână.

Casa lui Parpală fusese prima. Se poate spune că ea le-a dat câte o fărâmbă din îndrăzneala sa și celorlalte.

Respect pentru oameni și cărți

Ei, fiind aproape o jumătate de an singură, nu avusese cine să-i dea.

Parpală apăruse din spatele măgurii, dinspre ceafă, urmat de o femeie, patru copii, un măgar și câteva oi.

Era vară și părul uriașului era verde. Și el era mort de somn, iar copiii – morți de foame. Femeia era moartă de frică. S-au trântit cu toții în iarbă, fiecare cu isticveala lui și, înveliți cu stelele multe ale cerului, ce se uitau de foarte aproape la ei, au adormit. Cu excepția bărbatului, căruia îi era la fel de foame ca ălor mici și nu mai puțin frică decât nevestei, neputând, tocmai din cauza asta, să adoarmă. Tot întorcându-se de pe o parte pe alta, s-a pomenit cu urechea lipită de pământul de sub el și, stând o vreme așa, a început să deslușească gândurile din capul uriașului. Erau, din câte și-a putut da seama, gânduri de *pământ* cumsecade! Nici nu trebuia să afle mai mult. Îi ajungea cât înțelesese, ca să-i dispară frica și să adoarmă, imediat după miezul nopții, liniștit. Iar dimineața, taman când începeau să se reverse zorii, s-o trezească pe nevestă-sa și să-i spună încet la ureche:

– E un loc bun. O să rămânem aici!

Apoi au coborât spre iazul din vale și cu pleava adunată de pe câmp au frământat, până seara târziu, cocoaloșe de pământ, pe care le-au cărat sus pe o targă, la care s-a înhămat și el, alături de măgar. În doi, le-a fost la amândoi mai ușor. Adică și măgarului, și lui.

De lemnărie a făcut rost ciopliind cu barda câțiva salcâmi din crângul de pe malul iazului.

Respect pentru oameni și cărți

Au pus și copiii umărul la treabă, astfel încât, într-o lună, casa a fost gata. Era gata dinainte, doar că stătea risipită pe câmpul de la poalele măgurii. Ei n-au făcut altceva decât s-o strângă la un loc, împărțind-o în două încăperi. I-au pus acoperiș de stuf și-o bășică de porc în golul ferestrei.

Zile în șir, coliba de lut din creștetul uriașului a privit cu un singur ochi în depărtare, tot așteptând să vadă și alți oameni apărând acolo, fiindcă se simțea foarte singură, cum singură se simțea și femeia dinăuntru, căreia i se părea, folosindu-se de același ochi, că vede totuși pe cineva. Până într-o seară, când l-a văzut pe bărbatul ei aducând încă o bășică de porc, pentru cea de-a doua fereastră, acoperită până atunci, ca să nu pătrundă ploaia sau vântul înăuntru, cu o blană de oaie.

Dintr-odată, casa lor mititică n-a mai fost chioară. Iar femeia a putut să zărească peste câteva săptămâni, cu vederea sa, nu cu cea a casei, cu toate că era și aceasta întreagă, câțiva necunoscuți urcând dealul.

Pe la sfârșitul verii s-a ivit, cam deasupra urechii stângi a uriașului, o căsuță nouă. Mai apoi încă una, prin dreptul frunții.

Doi ani mai târziu, stătea agățat pe fiecare obraz al uriașului câte un șir lung de case.

Pe unul îl chema Gheorghe. Pe altul, Marin. Câțiva se numeau Ion. Vreo trei, Macarie. Doi, Florea. Încă doi, Anghel. Petre, Niculae, Ștefan, Constantin, Zamfir, Dobre, Vasile, Tudor, Ilie erau alte nume pe care le

purtau locuitorii noii așezări. La o așezare nouă se cuveneau însă nume noi, așa că oamenii au început să-și spună unii altora altfel, în funcție de înfățișare, metehne sau întâmplări. Își ziceau acum Cațaonu, Țuicaru, Putinică, Buturugă, Minciună, Gâlceavă, Cocoșatu, Mucică, Biolaru, Cucuzeru, Studiatu... Se strigau mai des pe porecle decât pe numele de botez.

Nici pe Parpală nu-l chema Parpală. Dar nu mai știa nimeni cum îl chema cu adevărat.

El fusese primul. Cel mai vechi dintre toți, adică. Poate că d-asta îi și uitaseră numele. Dar și ceilalți, veniți la scurt timp după el, avuseseră aceeași soartă.

Toate acestea se întâmplaseră demult. Nu mai exista niciunul dintre cei de atunci. Dispăruseră și copiii lor. S-au dus apoi și copiii acestora. Li s-a întâmplat tuturor copiilor la fel. Doar cu ultimul rând de copii s-a petrecut altceva. Ei au părăsit cătunul de vii!

Casele s-au pomenit în câțiva ani goale de oameni. Nu mai erau nici ele cele de la început. Dar păstraseră câte ceva din vremea de atunci, între care ținerea de minte, despre care oamenii ce trăiseră sub acoperișul lor nu știuseră nimic. Și mai păstraseră sufletul, dar nici despre el nu prea avuseseră habar cei dispăruți. Deși ar fi fost normal să aibă, pentru că semăna destul de mult cu sufletul lor, de la care împrumutaseră, în lungul timp ce-l petrecuseră împreună, o mulțime de trăsături.

Se mai întorcea câte unul, din când în când. Descuia ușa, deschidea geamurile, care erau de sticlă acum

(respect pentru oameni și cărți)
(cum să le mai convingi că bășica de porc le fusese străbunică?), se uita la pozele de pe pereți, dacă îi dădea prin gând să se uite, îndepărta cu mătura pânzele de păianjen de pe la colțuri, dacă avea ochi să le vadă. Și se lungea un ceas sau două pe patul din odaie, dacă i se făcea dor de somnul acela de altădată, când nicăieri nu era mai acasă decât în această odaie, iar cel mai acasă simțea că este atunci când se întindea în acest pat. Dar nu avea acum timp pentru asta. Poate data viitoare. Poate viața viitoare.

Închide ferestrele la loc. Trage draperiile înainte să apuce să vadă cum îi face cineva semn dintr-o poză. Cineva care îl roagă să mai stea. Dar nu i se aude vocea. Țsta este păcatul cel mai mare al fotografiilor vechi, spun doar în șoaptă ce au de spus! Cu toate că unele dintre ele ar avea tot dreptul să urle. Așa cum este cazul celei ce-l roagă pe *musafirul* ce se pregătește să plece, să mai întârzie un pic. Încearcă să strige cât poate ea de tare: „Când mai vii?” Dar nu-i răspunde nimeni.

Se aude cheia răsucindu-se în ușa.

E momentul în care poza chiar simte nevoia să urle. Dar îi lipsește această putere. N-o au nici ușorii ușii, fiindcă le vine să urle și lor. Și n-o are nici casa, fiindcă simte și ea această nevoie.

– Suntem aproape de ziua când n-o să mai vină nimeni! a luat-o de unul singur la deal glasul casei lui Ghinea, urmând firul drumului ce pornea de sus, de la rădăcina nasului, și se termina deasupra buzelor

uriișului, unde se termina și cătunul. Aveau și drumul, și nasul aceeași rădăcină.

Se gândea c-o să le apuce urâtul începând cu ziua aceea. Cu vreo câteva chiar asta se întâmplase. Intraseră, apăsate de urât, în pământ.

Una dintre ele era casa lui Loghin, la care nu mai avea de o grămadă de ani cine să vină.

Loghin cel tânăr, fiul, sosise ultima oară acasă cu un camion militar. Era soldat și săpa împreună cu câțiva camarazi o groapă în curtea regimentului. N-a mai apucat să iasă din pământ, pentru că s-a prăvălit un mal peste el, îngropându-l cu totul. Poate ar fi trebuit să-l urce cu groapă cu tot în camion, dar nu le trecuse prin minte. Sau poate că le spusese Loghin cel bătrân la telefon că-l așteaptă o altă groapă în sat.

Faptul că existau două gropi pentru un singur răposat nu putea fi străin de viața tatălui, care trăia cu două neveste.

Nu cumva păcatul bigamiei acestuia stătea la originea celeilalte *bigamii*?!

Pe Loghin îl înnebunea un astfel de gând. După înmormântare, n-a mai vrut să audă de niciuna dintre neveste. Stătea, cât era ziua de lungă, pe sacii cu sare dinăuntrul magazinului sătesc. Sarea din saci îi urca, fără ca el să-și dea seama, prin piele, înălbindu-l. Orice culoare ar fi avut hainele pe care le îmbrăca dimineața, până seara se făceau de culoarea cretei.

Șapte ani a zăcut Loghin acolo, pe saci, până când s-a mutat toată sarea de dedesubt în el.

Respect pentru oameni și cărți

Îi erau și mâinile, și picioarele ca varul. Dacă-i creștai pielea cu briceagul, țâșnea din rană un firicel de sânge alb. I se legăna pe umeri, în loc de cap, un bolovan de sare. Și globii ochilor i se albiseră. Puteai să juri că e orb. Dar îi vedea pe toți cei care intrau în magazin. Cu toate că vedeau bine că-i vede, aceștia nu se puteau stăpâni să-l întrebe ce vede el când privește înainte.

– Nimic, le răspundea Loghin, clătinând din cap. Tot ce se vede e în urmă! Înainte nu se vede nimic. Așa să știți!

S-a întâmplat într-o iarnă o criză de sare, ce s-a lungit până la jumătatea primăverii. Nu aveau oile ce să mai lingă. Căpățânile de sare de prin curțile oamenilor se terminaseră. Fără sare, își pierduseră vitele pofta de mâncare, iar odată cu aceasta – parcă și pofta de viață.

Cineva, zice-se că unul din neamul lui Cațaonu, s-a gândit atunci la Loghin. Numai de la el putea veni salvarea.

Toată iarna aceea, Loghin s-a lăsat purtat dintr-o curte în alta, unde stătea în mijlocul bătăturii cu mânecele suflecate, ca să aibă oile și celelalte dobitoace din gospodărie ce linge.

I se subțiaseră mâinile de la atâta lins! Iar capul i-ar fi ajuns, de la lăcomia fără margini a cailor, cât o gulie, de nu se sfârșea criza în primăvară.

S-a umplut magazinul de sare și capul lui Loghin a crescut la loc.

Respect pentru oameni și cărți

Mama lui Loghin cel tânăr își pierduse mințile și plecase, imediat după înmormântare, în lume. N-o mai văzuse nimeni de atunci, ca să poată spune unde. Loghin nu se obosise s-o caute. El privea, așa cum le spusese celor ce-l întrebaseră, doar în urmă.

Se întorcea seara acasă fără să vadă însă unde se întoarce. Altminteri, ar fi băgat de seamă că i-a intrat casa, până aproape de clanța ușii, în pământ.

Ar fi avut destule motive să se vaite, însă n-o făcea, iar casa răbda în tăcere apăsarea dureroasă a urâtului. Răbdau și tăceau la fel de mult și celelalte case. Nici măcar nu știau pe atunci cât de aproape e ziua când una dintre ele avea să vorbească.

Cu Loghin înăuntru, casa din care mai rămăsese doar acoperișul deasupra pământului se simțea mai singură decât atunci când era fără nimeni în ea.

Loghin intra în casă printr-o gaură din acoperiș. Se îngropase cu totul în pământ, când s-a auzit glasul casei lui Ghinea urcând, pe urmele altui glas, spre creștetul măgurii. I se păruse c-a fost un cocoș, deși i-ar fi plăcut mai mult să audă un câine. Dar și câinilor le era greu fără oameni. Se învățaseră cu ei. Ar fi putut să se întoarcă la viața lor din vechime. Aveau atâta câmp în jur! Iar în pădurea de pe malul iazului mai rămăseseră destule hățișuri și tufe de trandafiri sălbatici în care să-și facă ziua culcuș, iar noaptea să amușine după fel de fel de vietăți ale pământului. Dar nu se puteau despărți de locul în care trăiseră atâta amar de ani. Tot sperau să-și vadă stăpânii

Respect pentru oameni și cărți

întorcându-se. Până i-a prididit deznădejdea și-au dispărut fără urmă și ei.

Cocoșul de mai devreme bătuse o dată sau de două ori din aripi, slobozind după aceea un cântec metalic, ușor ruginit.

Poate că timpul, cu toate că-i era și lui urât fără oameni, nu plecase încă. Pesemne că asta voia să însemne prezența cocoșului: timpul nu se hotărâse încă să plece. Iar expresia acestei nehotărâri era chiar hotărârea bărbătușului cântător de a spinteca liniștea locului cu lama tocită a glasului său.

Unde stătuse pintenogul până atunci? Că erau ani buni de când nu se mai auzise niciun cucurigat în cătun. Sau poate că nu-l auzise ea. Dar cealalte case? Nu se putea să nu fi ajuns cântecul lui la urechile vecineia dintre ele, iar aceasta să n-o întrebe pe vecina de peste drum: Tu ai auzit? Apoi să-i spună chiar ea, fără să mai aștepte răspunsul, ce trebuia să audă. Vecina i-ar fi povestit numaidecât unei alte vecine, și tot așa, până când ar fi aflat toate casele din sat despre minunea petrecută.

Să cânte din senin un cocoș, după atâția ani de tăcere, chiar asta era: o minune!

Adevărat, se auzeau triluri de mierlă prin pomii sălbăticiți din grădini. Îndeosebi după ploaie. Dar lor nu le spuneau nimic aceste triluri. Probabil din cauza faptului că le socoteau străine de viața oamenilor, ceea ce nu puteau spune despre cântecul cucuvelelor, deși se vedea cât se poate de bine acum că nu exista nicio

Respect pentru oameni și cărți

legătură între cucuvele și oameni. Să fi existat, ar fi dispărut și ele din cătun odată cu oamenii. Nu mai avea în nicio casă din sat nimeni de murit. Cu toate acestea, cucuvelele își țipau mai departe cântecele lugubre în întunericul podurilor, dovadă că nu erau vestitoare ale morții. De aceea nici nu se obosea casa lui Ghinea să le audă. Le auzea, de fapt, dar i se părea că sunt o simplă nălucire a minții ei.

Cât despre cântecul cocoșului, ar fi însemnat să coboare la mintea lui, dacă-i acorda prea multă atenție. Așa că se prefăcea că nu-l aude. Vestind deșteptarea, nu moartea, cântecul cocoșului te făcea să-ți ascuți auzul, fără să vrei, și să încerci să-i iei urma, ca să vezi de unde vine.

Venise de pe strada principală, cam din locul unde ar fi trebuit să fie nasul uriașului.

Casa își aduse aminte că are ochii destul de buni, numai că nu-i mai folosise de multă vreme, și privi lung într-acolo. Nu-i trebui cine știe ce ca să descopere cocoșul înfoiat în mijlocul drumului.

Stătea cu ciocul deschis, dar nu se mai auzea nimic. Se sforța din răputeri să stoarcă ultimul strop de cântecel din el, însă nu mai avea ce. Cucurigase îndeajuns. Chiar mai mult decât poate fi în stare un cocoș ruginit de tablă. Fiindcă asta era cu adevărat.

Casa lui Ghinea privise cu toate cele trei ferestre ale sale, mai mari decât ale celorlalte case, deși ea nu era atât de mare ca ele, și-i observase rugina de pe aripi, ca și creasta biciuită de vânturi, tot atât de ruginită. Dar